

Müjteba Hamaneyý: Eýranyň dini lideriniň ýakynyndaky syrly adam

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 янвря, 2025

Müjteba Hamaneyý: Eýranyň dini lideriniň ýakynyndaky syrly adam

MÜJTEBA HAMANEÝÝ: EÝRANYŇ DINI LIDERINIŇ ÝAKYNYNDAKY SYRLY ADAM

Müjteba Hamaneyýiň oýnaýan roly soňky ýyllarda hasam güýçlendi.

Eýranyň Dini lideri Ali Hamaneyýiň ogly Müjteba Hamaneyý 1969-njy ýylyň 7-nji sentýabrynda Maşatda dünýä indi

Eýran režiminiň özüni «Mätiniň wekili» diýip tanadýan Dini lideri Ali Hamaneyýiň iň uly ogly Mustapa heniz sakgal-murty garalmanka, ýany 12 ýaşynda molla eşigini geýmäge başlapdy.

Jeharmerdan welaýatynda gözden yrak ýaşan Mustapa «Hakkani» we «Kalpaýkani» medreselerinde okady.

Mustapa Tähranda ene-atasynyň ýanynda ýaşan döwri Razi Şirazydan sapak aldy.

Öýlenenden soň Kuma göçen Mustapa kakazy «Weliýýül-Fakihiň» görkezmesi we režimiň garşysyna gidýänleriň emläklerini elinden almak boýunça «Emrul-Ymam» komitetiniň kömegi bilen ol ýerden jaý satyn aldy.

Hamaneýiň ogly Mustapa gizlin syýasy kast edilşikler kampaniýasy wagtynda syýasy aktiwistler Darius we Perwana Forouharyň öldürilmegine gatnaşmakda güman edilen aýatolla Huşugatyň gyzyna öýlendi.

Müjteba Hamaneý Efranyň Şura Mejlisiniň öňki başlygy Gulamaly Haddad Adylyň gyzyna öýlendi.

Mesut Hamaneý bolsa Sadyk Harraziniň (Eýranyň Fransiýadaky öňki adatdan daşary we doly ygtyýarly ilçisi) uýasy aýatolla Harraziniň gyzyna öýlendi.

Hamaneýiň iň kiçi ogly Meýsem Tähranyň «ýakasy gaýyşly» mafiýa toparlarynyň biri bolan Lolatşiyán maşgalasyndan bir gyza öýlendi.

Nuraly Şuşteri ýaly serkerdeler Müjteba Hamaneýi uruş wagtynda gaýduwsyz esger ýaly görkezmäge dyrjaşdylar / Fotosurat: Reuters

Eýranyň Dini lideri Ali Hamaneyiň ikinji ogly Müjteba Hamaney 1969-njy ýylyň 7-nji sentýabrynda Maşatda dünýä indi

Eýranyň Rewolýusion Gwardiýasynyň (RG) we howpsuzlyk gulluklarynyň töweregindäki iň syrly adam hökmünde tanalýan Müjteba Hamaney diplomyny alandan soň Muhammet Taki Misbah Ýezdi, Ahenkar Horremabady, Aýatolla Safi we Eýranyň şeker söwdasyny öz gysymyna gysyp almak bilen tanalýan Makarim Şirazy ýaly missioner mollalara ýakyn durmak üçin Kuma göçdi.

Müjteba Hamaneyiň segseninji ýylda Eýran-Yrak frontyndaka öňki prezident Ekber Haşimi Rafsanjaniniň iň uly ogly Muhsin Haşimi bilen bile söweşdi.

Aýdylyşyna görä, Müjteba «Muhammed Resulullah» goşun bölüminiň «Habib ibn Mazhar» rotasyna goşulyp urşa gidende ýaňy 17 ýaşan eken.

Eýranly ýolbaşçylaryň çagalary şu rotada gulluk edesleri gelýärdi. Çünki «Habib ibn Mazhar» rotasynda gulluk edip, söweşden sag-salamat gelen ýagdaýynda geljekki karýeraňy kepillige alyp bilýärsiň.

Bu rotada gulluk edenleriň käbirleri soňra eýran režiminiň howpsuzlyk gulluklaryndaky esasy adamlaryň birine öwürüldüler. Indem Müjteba Hamaneyiň haýryna işleýärler we režimde iň ýokary harby we syýasy wezipeleri eýeleýärler.

Bularyň arasynda Dini lideriň öýüne ýakyn mollalardan Alyryza Penahiýan, RG-nyň Kontrrazwedka bölüminiň öňki başlygy Mehdi Taib, RG-nyň serkerdelerinde Ali Fazly, Hasan Muhakik, Dini lideriň sekretary Wahid Hakkaniýan ýaly adamlar bar.

«Şarkul-Awsat» gazetiniň redaksiýasy režime ýakyn habarlar gulluklarynyň maglumatlaryny seljerip görende, Müjteba Hamaneyiň «Beýtül-Makdis -2, 3, 4», «El-Fejr» ýaly harby operasiýalara gatnaşandygyny we şol döwürde hemmeleriň oňa «el-Hüseýni» diýip ýüzlenilmegini isländigini öňe sürdi.

Nuraly Şuşteri ýaly serkerdeler Müjteba Hamaneyi uruş wagtynda gaýduwsyz esger ýaly görkezmäge dyrjaşdylar.

Şuşteri Müjteba Hamaney bilen baglanyşykly ýatlamasyny şeýle gürrüň berýär:

«Kuddus-3” operasiýasynda urşup ýördük. Men beýleki ýoldaşlarym bilen gürleşip durkam, Müjteba atyşmak üçin fronta

gitdi. Olary saklap bilmedim, olam beýleki urşujylara goşulyp gitdi. Rota serkerdelerine jaň etdim we olara Müjteba bilen ýanyndakylaryň fronta äkidilmezligini sargadym».

Ibrahim Reisi öldi, umyt-arzuwlaryny-da ýany bilen alyp gitdi. Müjtebanyň umyt-arzuwlary nirede soňlanarka? / Fotosurat: AFP
Şol döwürde Ali Hamaney režimiň Dini lideri dälde we hiç kim Müjteba Hamaneyiň «Weliýýül-Fakih» derejesine getirilip bilnäýjek adamdygyny pikir edenokdy.

Arasynda Ali Fazlynyňam bolan RG-nyň serkerdeleri uruşda Müjteba Hamaneyiň ýa-da Muhsin Haşiminiň öldürilmeginden gorkýardylar. Şonuň üçin Ali Hamaney Müjtebanyň Tährana gaýdyp gelmegini isledi.

Dini lider Mehdi Kerrubiniň Müjteba Hamaneyiň saýlawlara gatnaşmagyny tankyt etmegi bilen Kerrubä «Ýigrimi ýaşyndan bäri özbaşdak adam» diýip jogap beripdi.

Müjteba Hamaney mollalaryň çagalarynyň men-menlik satyp we korrupsiýa goşulyşyp ýören döwründe ýaňy otyz ýaşanda kakasyna geňeşdarlyk etmek bilen kakasynyň edarasynda möhüm

tabşyryklary ýerine ýetirdi.

Ali Hamaneyiň aýaly Hüsejeste Bakyrzada ogluna aýal edip almak üçin Zehra Haddady tekliş edende, Haddad liseýiň dördünji synpynda okap ýördi. Haddad Adyl Hamaneyleriň gudaçylyga gelmekçi bolýanyňy şeýle gürrüň beripdi:

– *Bir gün bize biri jaň etdi. Aýalym onuň kimdigini soranda, ol: «Men lideriň aýaly» diýdi.*

Toý sähedi üçin Zehranyň okuwyny gutarýança garaşylandygyny aýdan Adyl: «Gyzym diplomyny alandan soň toýa taýynlyk görüldi. Ogly we ejesi öýümize geldi, geline sowgat hökmünde köýneklik mata getiripdiler. Soňra Müjteba hakda gürläşdik. Görüşenlerinden soň Zehranyň pikirini soradyk. Olam bize durmuşa çykмага taýýardygyny aýtdy» diýip, gürrüň berdi.

Haddad Adyl we Müjteba Hamaney soňra toý sowgatlaryny almak üçin Tähranyň «Kerim Han» raýonyna gidipdir.

Adyl Müjtebanyň dükandaky iň arzan sagady saýlap alandygyny we nika ýüzüginine bary-ýogy 600 müň tümene (14 dollar) aýdypdyr.

Müjteba bilen Zehranyň toýy gyzyň atasy öýünde edilipdir. Toýa şol wagt prezident wezipesinde işläp ýören Muhammet Hatemi hem gelipdir.

Toýa çagyrylanlaryň köpüsi durmuşa çykýan gyzyň dogan-garyndaşlarydy, çünki öýlenýän oglanyň Tähranda üç agasyndan we olaryň maşgalasyndan başga garyndaşy ýokdy.

Ýaş çatynjalaryň ikisi oglan, biri gyz – üç çagasy boldy. Olaryň iň uly oglynyň edil häzir nirededigi we nähili dünýä inendigi hakda dürli hili myş-myşlar bar.

RG-nyň serkerdeleriniň ýazan ýatlamalarynda Müjteba Hamaneyiň 1998-1999-njy ýyllarda kakasynyň ýanynda işländigi aýdylýar. Ol häzirem şatdan daşary işgäri hökmünde wezipesini hiç kime bermän gelýär.

Müjteba Hamaney režimiň düýbünü tutujy Ruholla Homeýniniň ýaşan ömründe birmeňzeş rol oýnan Ahmet Homeýni bilen ykbaldaşam bolsa, oýnan roly Homeýniniň oglunyňkydan has uludy.

Togsanyňy ýyllardan bäri Dini lideriň ýanynda işlänlär we režimiň birnäçe ygtyýarlysy Müjtebanyň režimiň syýasy we

howpsuzlyk işlerinde güýçlenýän täsiriniň möçberini gowy bilýärler.

Eýran-Yrak uruşyndan gaýdyp gelen serkerdeleriň köpüsini şonuň töwereğine jemlenen ýagdaýda. Uruşdan gaýdyp gelen bu serkerdeleriň köpüsi «Habib ibn Mazhar» rotasynda gullyk edipdi.

Indem howpsuzlyk gulluklaryndaky möhüm wezipelerde otyrlar. Şeýle-de ýurtda bolýan saýlawlara-da sokulyp, sözlerini geçirdýärler.

Gürrüňi gidýän adamlar 2005-nji ýyldaky saýlawlara sokulyp we Müjtebanyň gözegçiliginde işläp, şol wagtlar onçakly tanalmaýan Mahmud Ahmedinejady ýeňiş gazandyrmsk üçin saýlaw hekemligini edipdiler.

Öňki prezident Ekber Haşimi Rafsanjani bu saýlawyň pidalarynyň biridi, ýöne ol sesini çykarmady. Mehdi Kerrubi bolsa durup bilmedi we sesleriň sanalan gijesi dem salymlyk irkilende ep-esli möçberde üýtgedilen saýlaw netijesiniň öňünde durandygyny aýtdy.

Müjtebanyň Mahmud Ahmedinejadyň prezidentlige saýlanmagynyň ýoluny arçamak üçin saýlawlara täsirini ýetirendigini ilkinji bolup aýdanam Kerrubi boldy.

Ali Hamaney bolsa Kerrubä ýeke sözde jogap beripdi:

– *Müjteba erkekdir!*

Bu jogabyň häzir başga manylary baram bolsa, Hamaneyiň ogly üçin has başga manylary we hasaplary öz içine alýar. Bularym birem Dini lideriň oruntutary bolmak bolup biler.

Saýlawlara nägilelik bildiren demonstratlar Müjteba Hamaneyiň garşysyna çykyş etdiler. Yzyndan Müjtebanyň «Ýaşyl gozgalaňyň» basyp ýatyrylmagynda rol oýnandygy we «Ýaşyl hereketiň» ýolbaşçylary bilen görüşendigi barada köp sanly habar metbugat serişdelerine çykdy.

Eýran režimindäki ygtyýarlylara görä, ençeme ýyldan bäri syýasy we howpsuzlyk arenasynda aktiw bolan Müjteba dowamly diýen ýaly degişli gulluklardan hasabat soraýar. Muňa mysal hökmünde, «Risalet» gazetiniň işgäri Ekber Nebewiniň öňki prezident Ekber Haşimi Rafsanjani bilen geçiren ýörite gürründeşliginde «Müjteba bizden ýurtdaky ýokary okuw

jaýlarynyň ýagdaýyny öwrenmegimizi talap edendigi» barada aýdandygyny görkezip bolar.

Eýranyň Teleradioýaýlymlar edarasy-da (IRIB) Müjteba Hamaneyiň sözünden çykanok. IRIB-iň Dini lider tarapyndan wezipä bellenen ýolbaşçylaryna Dini lideriň özi däl-de oglunyň seredýändigini bilmeýän ýok.

Mysal üçin, IRIB-iň öňki başlygy Muhammet Sarafraz ýazan kitabynda Müjtebanyň 2009-njy ýyldan howpsuzlyk gulluklarynyň birnäçesiniň ýolbaşçylaryjy Dini lideriň öýüne üýşürýändigini we bularyň resmi döwlet strukturasyňyň içinde parallel döwlet ýaly hereket edýändigiklerini aýtdy.

Sarafrazyň aýtmagyna görä, bu adamlaryň eden birinji işi Dini lideriň öýi bilen Muhammet Hateminiň ofisiniň arasynda dokuz gün dowam eden konfliktiniň öwrenilmegidi.

IRIB-iň häzirki başlygy Abdul Ali Askeri Müjteba Hamaneyiň özüne göni we gyssagly ýagdaýda jaň edýändigini aýdypdy.

Askeri Müjtebanyň daňdan jaň edendigini, telefony galdyrannda ýuwaşlyk bilen: «Hajy Kasym Süleýmany Bagdat howa menziline şehit edildi» diýil habar berendigini aýtdy.

RG-nyň ýokary düzümlü serkerdeleri-de harby we howpsuzlyk meselelerinde Müjtebanyň açyk we aýratyn goldawynyň gürrüňini edipdiler. Mysal üçin RG-nyň Raketa senagaty bölüminiň serkerdesi aýan edilen maglumatlaryň birinde gwardiýanyň käbir serkerdeleriniň Ali Hamaney bilen RG-nyň raketa we uçarmansyz dolandyrylýan istrebiteller pudagyna maliýe serişdelerini üpjün etmek üçin Müjteba bilen aýratyn kömek bermek boýunça görüşendiklerini agzady.

Müjteba Hamaneyiň häkimiýet basgançaklaryndan ýokaryk galmagy diňe howpsuzlyk edaralaryndaky täsirine esaslanmaýar, şol bir wagtyň özünde 2008-nji ýyldan bäri mollalara we režime garaşly habarlar serişdeleriniň arasynda özüni tanatmak üçin Kumdaky dini medreselerde wagtyňyň ep-esli bölegini-de geçiripdi.

Gürrüňi edilen habarlar serişdeleri Müjteba Hamaneye «Aýatolla» derejesini beripdi we ýokary hilli fykh sapaklaryny berendigi barada habarlary taýýarlapdy. Emma «ýokary hilli fykh sapaklaryndaky talyplaryň anyk sany hakda hiç hili maglumat berilmeýär.

Ali Hamaneyiň ogluny Kumdaky mollalara tanatmak üçin synanyşyandygy we Müjtebanyň potensialyny hem-de güýjüni magtaýandygy barada habarlar mahal-mahal habar beriş serişdelerine çykyp durýar.

Kumdaky dini medreseleriň käbir mugallymlarynyň we talyplarynyň çap edilen habarnamasynda Hamaneyiň Kuma gelmeginiň matlaplarynyň biriniň ogluna şäheriň esasy mollalary tarapyndan «içtihat» derejesiniň berilmegini talap etmekdigi öňe sürüldi.

Eýran režiminiň mollalarynyň we howpsuzlyk edaralarynyň ýolbaşçylarynyň agramly bölegi režimiň häzirki ýagdaýy bilen goralmagynyň we haýsydyr bir üýtgeşmeden gaça durmagyň gerekdigine ynanýar, şonuň üçinem olar Müjteba ben kakasynyň arasyndaky meňzeşlikleri tutalga edinýärler.

Geçen ýyllarda režim ygtyýarlylarynyň «Müjtebanyň kakasyna meňzeyändigini» baradaky gürrüňe degişli birgiden ýatlamasy we makalasy çap edildi.

Müjtebanyň gaýynagasy Feriduddin Haddad Adyl ýakynda beren beýanatynda: «Onuň (Müjtebanyň) dünýägaraýşy we eserdeňligi liderde bolmaly talaplara doly laýyk gelýär. Şonuň üçinem biz özümüzizi arkaýyn we howpsuz duýýarys» diýdi.

Müjteba бүтін bular bilen birlikde Dini lideriň maliýe imperiýasyny-da dolandyryýar. Režimiň tarapdarlary eýran ykdysadyýetiniň 60%-niň aralarynda «Mazlumlar» fondunyň («Bonýad-e Mostazafin»), Haýyr-sahawat komitetiniň we RG-nyň ykdysady ganaty «Hatemül-Enbiýa» karargähiniň bolan gös-göni Ali Hamaneye garaşly edaralaryň şon gözegçiligindedigini aýdýarlar.

Müjtebanyň syýasy geljegine dahylly ähli ähtimallyklar eýran režiminiň ömrüni dowam etdirip bilşine bagly.

Režimiň bolsa öz halkynyň ganyny döküp, ýurdy pes abraýly kanunylykda dolandyryp ýörşüne, halkyň halkara sanksiýalardan we ykdysady krizislerden kösenýän döwründe diýdimzorluk we tutha-tutluklar bilen basyp ýatyrmaga synanyşýan halk protestleriniň badyna ýykylyp-ýykylmajagy entek belli däl.

Müjteba Hamaneyi utmak üçin kakasynyň we režiminiň ömrüniň dowam etmegine bagly uly oýun oýnaýar.

Halk birwagtlar «Ölersiň Mäjiteba. Sen Dini liderlik wezipesine gözüň düşmez!» diýip gygyrypdy.

Yragyň patyşasy Faýsal II-niň türk adaglysy melike Fazilä «Mukaddes ýrak topraklarynda patyşalygymyzyň we ylahy hökmürowanlygymyzyň kökünü berkitmek üçin işlejek oglumyz bolar» diýendigi aýdylýar. Emma Faýsal II bu sözleriň üstünden kän wagt geçmänkä Bagdadyň köçelerinde garşysyna general Abdylkerim Kasymyň esgerleriniň tanklary dikilipdi.

Ibrahim Reisi öldi, umyt-arzuwlaryny-da ýany bilen alyp gitdi... Mäjitebanyň umyt-arzuwlary nirede soňlanarka?

Ali RYZA NURIZADE,
Eýranly žurnalist.

Duşenbe, 03.07.2024 ý. Publisistika